

Ruokaviraston raportti

LUONNONMUKAISEN TUOTANNON VALVONTARAPORTTI 2025

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Päiväys:	28.04.2026
Asianumero:	"VASU-raportointi vuodelta 2025" (415/00.01.02.00.01/2026)
	Ruokavirasto
Linja, osasto ja/tai yksikkö:	Elintarvikeketju, Elintarviketurvallisuusosasto, Luomujaosto
Hyväksyjä:	Tiina Lapveteläinen
Laatija/laatijat:	Ruokavirasto Luomujaosto
Lisätietoja:	Marja Ylätalo

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	4
1 YLEISARVIO LUOMUVALVONNASTA	4
2 TARKASTUKSET JA MUUT VALVONTATOIMET	6
2.1 Valvottavien toimijoiden määrä.....	6
2.2 Luomuelintarvikkeita valmistavien toimijoiden alueellinen jakauma	7
2.3 Toiminnan tarkastukset.....	9
2.3.1 Ennalta ilmoittamatta tehdyt tarkastukset	10
2.3.2 Tuonti- ja sisämarkkinatuotteiden valvonta.....	11
2.4 Näytteenotto.....	11
2.4.1 Suomen tekemät OFIS ilmoitukset luomutuotteissa havaituista poikkeamista.....	13
2.5 Poikkeusluvut	14
3. TOIMIJOIDEN TOIMINNAN SÄÄDÖSTENMUKAISUUS	14
3.1 Kasvintuotanto	14
3.1.1 Kasvintuotannossa todetut poikkeamat ja niiden merkitys sekä toimijoille annetut toimenpiteet	14
3.2 Eläintuotanto.....	16
3.2.1 Eläintuotannossa todetut poikkeamat, toimijoille määrätty toimenpiteet ja korjaamistoimenpiteiden varmistaminen	16
3.2.2 Poikkeusluvut eläintuotannossa	17
3.3 Elintarviketuotanto	18
3.3.1 Elintarviketoiminnassa todetut poikkeamat ja niiden merkitys sekä toimijoille kohdennetut toimenpiteet	18
3.4 Vähittäiskaupat	20
3.4.1 Vähittäiskauppatoiminnassa todetut poikkeamat ja niiden merkitys sekä toimijoille kohdennetut toimenpiteet	20
3.5 Rehujen valmistus	21
3.6 Lisäysaineiston pakkaaminen.....	22
3.7 Valviran suorittama luonnonmukaisen tuotannon valvonta	22
3.8 Luonnonmukaisten elintarvikkeiden markkinavalvonta	23
4 TOIMIJOIDEN SÄÄDÖSTEN TUNTEMISEN VARMISTAMINEN	24
4.1 Luomuvalvontaan liittymiskehotukset.....	24
5 VALVONNAN TEHOKKUUDEN JA YHDENMUKAISUUDEN VARMISTAMINEN	24
5.1 Annettu koulutus valvonnan yhdenmukaisuuden varmistamiseksi	24
5.2 Tarkastussovelluksen kehittäminen valvonnan yhdenmukaisuuden varmistamiseksi.....	25
5.3 Paikallisten ELY-keskusten luomuvalvonnan yhdenmukaisuuden varmistaminen.....	25
6 AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE	26
6.1 Ruokaviraston sisäinen auditointi	26
6.2 Luomuvalvontajärjestelmän ulkoinen arviointi	26
6.3 ELY-keskuksen toiminnan arviointi ja ohjaus	26
6.4 Valtuutettujen tarkastajien työn ohjaus- arviointi.....	27
6.5 Asiakaspalautteet.....	29

7 VALVONNAN RESURSSIT	30
7.1 Valvontaviranomaisten henkilöresurssit.....	30
7.2 Valvonnan kustannukset ja kustannustehokkuus.....	30
8 MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN VALVONTAAN	33
8.1 Lainsäädännön toimeenpano ja lainsäädäntömuutoksista johtuvat toimenpiteet.....	34
8.2 Luomuvalvontaprosessin tietojärjestelmäkehitys	34
9 LUOMUTUOTTEIDEN VIENNIN EDISTÄMINEN	35

JOHDANTO

Luonnonmukainen tuotanto eli luomu on tuotantotapa, johon saa viitata maataloustuotteissa, rehuissa, elintarvikkeissa ja alkoholijuomissa vain silloin, kun tuotantotapaa koskevia säännöksiä on noudatettu. Luomulle on koko EU:n alueella yhteiset säädökset, joita sovelletaan myös EU:n ulkopuolelta tuotaviin tuotteisiin. Luomutuotteiden tuotantoa ja tuotteiden alkuperää valvotaan läpi koko tuotantoketjun, jotta kuluttaja voi luottaa tuotteiden aitouteen.

Ruokavirastolla on luomuvalvonnassa sekä toimivaltaisen että valvontaa ohjaavan viranomaisen tehtäviä. Tämä raportti kattaa sekä toimivaltaisen viranomaisen tehtävät (tarkastaminen, sertifiointi ja lupapäätökset) sekä ohjatut tehtävät (ELY-keskusten ja kuntien toimeenpanemat luomuvalvontatehtävät). Raportti sisältää myös Tullin, sekä sosiaali- ja terveysalan lupa ja valvontavirasto Valviran luomuvalvonnan tulokset.

Raportti ei koske Ahvenanmaan maakuntahallituksen tehtäviä luomuvalvonnassa.

1 YLEISARVIO LUOMUVALVONNASTA

Luonnonmukaisen tuotannon valvonta toteutui vuonna 2025 säädösten edellyttämässä laajuudessa ja kansallisen valvontasuunnitelman mukaisesti. Luomuvalvontajärjestelmä kattoi koko tuotantoketjun alkutuotannosta jalostukseen, vähittäiskauppaan, tuontiin ja vientiin, ja valvontatoimet kohdennettiin sekä riskiperusteisesti että satunnaisotannalla. Valvonnan kattavuus, vaikuttavuus ja yhdenmukaisuus olivat kokonaisuutena hyvällä tasolla.

Valvonnassa oli vuoden lopussa yhteensä 5 237 sertifioidua luomutoimijaa. Toimijoiden kokonaismäärä jatkoi edellisvuosien tapaan maltillista laskua erityisesti alkutuotannossa. Kaikki aktiiviset valvontakohteet tarkastettiin säädösten edellyttämällä tavalla joko fyysisesti paikan päällä tai riskiperusteisesti toteutetun vuosivarmennusmenettelyn kautta.

Valvontatoimien tulosten perusteella luomutuotannon säädösten noudattaminen oli erittäin hyvällä tasolla. Yli 99 prosenttia sertifioiduista toimijoista toimi luomuehtojen mukaisesti. Havaitut poikkeamat olivat pääosin lieviä ja liittyivät erityisesti asiakirjoihin, kirjanpitoon ja dokumentointiin. Vakavien, markkinointikieltoihin johtaneiden poikkeamien osuus toimijoista pysyi kokonaisuutena pienenä, vaikka kasvintuotannossa ja eläintuotannossa niiden määrä kasvoi jonkin verran edellisvuoteen verrattuna. Kasvua selittivät osaltaan valvonnan kohdentaminen, tarkastusajankohdan vaihtelu sekä lisävalvonta tietyillä alueilla. Näytteenotto tuki havaintoa luomutuotannon korkeasta vaatimustenmukaisuudesta. Valtaosa analysoiduista näytteistä oli luomusäädösten mukaisia, eikä valvonta antanut aihetta epäillä kiellettyjen tuotantopanosten järjestelmällistä käyttöä kotimaisessa luomutuotannossa. Yksittäisiin torjunta-ainejäämälöydöksiin reagoitiin säädösten mukaisesti markkinointikielloilla ja takaisinvedoilla, ja löydösten syyt selvitettiin tapauskohtaisesti.

Ulkomaisessa tuonnissa havaitut poikkeamat korostavat edelleen riskiperusteisen tuontivalvonnan merkitystä.

ELY-keskusten ja Ruokaviraston välinen työnjako luomuvalvonnassa toimi pääosin hyvin. ELY-keskusten kanssa käydyt tilannekuvakeskustelut ja vuonna 2025 toteutetut osa-auditoinnit tukivat valvonnan yhdenmukaistamista ja toivat esiin kehittämiskohteita erityisesti lupapäätösten perusteluihin ja työajan kohdentamiseen liittyen. Valtuutettujen luomutarkastajien ohjaus- ja arviointikäyntien perusteella tarkastustoiminnan laatu ja asiantuntemus olivat korkealla tasolla, ja tarkastajien toiminta nähtiin ammattitaitoisena ja johdonmukaisena.

Luomuvalvonnan kehittäminen jatkui suunnitelmallisesti. Digitaalisten palvelujen, kuten Touko-asiointipalvelun ja Luova-tarkastussovelluksen, kehittäminen paransi valvonnan sujuvuutta, yhdenmukaisuutta ja läpinäkyvyyttä. Kokonaisuutena luomuvalvonta vuonna 2025 voidaan arvioida toimivaksi, kattavaksi ja luotettavaksi. Valvontajärjestelmä tukee luomumerkintöjen uskottavuutta, kuluttajien luottamusta ja reilua kilpailua markkinoilla.

Jatkokehittämisen painopisteitä ovat valvonnan kustannustehokkuus, dokumentaatiopoikkeamien ehkäisy, riskiperusteisuuden edelleen vahvistaminen sekä valvontaprosessien ja tietojärjestelmien sujuvoittaminen muuttuvassa hallintorakenteessa.

Taulukko 1. Vaikuttavuuden tunnusluvut luomutuotannossa.

Markkinointikieltoja saaneiden %-osuus toimijoista	2023	2024	2025
Kasvintuotanto	0,5	0,6	0,5
Eläintuotanto	0,7	2,2	1,0
Rehunvalmistus ja maahantuonti	2,4 (1 kpl)	0	0
Elintarvikkeiden valmistus ja maahantuonti	0,7	1,3	1,4
Vähittäiskauppa	0	0	0
Alkoholijuomien valmistus ja myynti	0	0	0

2 TARKASTUKSET JA MUUT VALVONTATOIMET

Luomuvalvonta toteutetaan lainsäädännön edellyttämässä laajuudessa ja monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa noudattaen. Tämä tarkoittaa, että kaikkien toimijoiden toiminta tarkastetaan fyysisesti vuosittain, pois lukien riskiperusteisesti valitut kohteet, joiden säädösten noudattaminen todennettiin muulla kuin fyysisellä tarkastuksella.

Vuositarkastusten lisäksi tehdään ylimääräisiä tarkastuksia vähintään 10 %:lle toimijoista. Ylimääräisistä tarkastuskohteista 70 % valitaan riskiperusteisesti ja 30 % valitaan satunnaisesti. Suunnitelman mukaan kymmenesosa kaikista tarkastuksista oli tarkoitus tehdä ilman etukäteistä ilmoitusta toimijalle.

Luomuvalvonnan näytteenottosuunnitelman mukaisten näytteiden vähimmäismäärä on 5 % toimijoiden lukumäärästä.

Valvontaviranomaiset voivat antaa luvan poiketa luomutuotannon ehdoista tietyissä tilanteissa. Poikkeuslupahakemukset käsitellään ja ratkaistaan tapauskohtaisesti.

2.1 Valvottavien toimijoiden määrä

Luomuviljelijöiden ja muiden luomualkutuotantoa harjoittavien toimijoiden määrä vuoden 2025 lopussa oli 5237 kpl, joista maatiloja 3864 kpl. Uusia alkutuotannon toimijoita aloitti 49 toimijaa, joista 17 oli uusia eläintiloja. Toimijoiden määrän väheneminen aiempaan vuoteen verrattuna pysyi maltillisena.

Luonnonmukaista keruutuotantoa alkutuotannon osalta harjoitti 48 toimijaa (vuonna 2024 60 toimijaa). Luomukeruuutuotantoala oli sama kuin vuonna 2024 eli yhteensä 6,92 miljoonaa hehtaaria. Toimijoista neljä oli ns. luomukeruuualueen selvittäjiä, eli toimijoita, joiden pääasiallinen luomuvalvottu toiminta ei liity tuotteiden keräämiseen vaan omistustaustaltaan moninaisten (esimerkiksi kunnat, yhteismetsät ja Metsähallitus) ja laajuudeltaan suurten keruualueiden luomiseen ja ylläpitoon tuotteiden keräämistä harjoittavien toimijoiden käyttöä varten.

Luomuelintarviketuotannon valvontaan liittyi 27 uutta toimijaa ja valvonnasta poistui 45 toimijaa. Luomuelintarviketoimijoiden lukumäärä laski hivenen edellisestä valvontavuodesta. Valvontakohteiden lukumäärä vuoden lopussa oli 623. Valvontakohteista 19 kpl oli inaktiivista (eli 604 tarkastettavaa valvontakohdetta).

Ruokaviraston luomuvalvonnassa olevien vähittäiskauppojen määrä 557 kpl oli hieman alhaisempi edellisvuoteen verrattuna. Valvontaan liittyi yhdeksän vähittäiskauppaa, joiden pakkaamattomien luomutuotteiden liikevaihto ylitti 20 000 €/vuosi. Valvonnasta poistui 37 vähittäiskauppaa.

Ruokaviraston verkkosivuilla julkaistaan tilastoja luomutuotannosta, osoitteessa <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/luomumaatilat/tilastot-ja-tietohaut/>.

Taulukko 2. Valvottavien luomutoimijoiden tai valvontakohteiden määrät vuosina 2023–2025.

Vuosittain valvottavat valvontakohteet sektoreittain	2023 lkm.	2024 lkm.	2025 lkm.
Valvontakohteita yhteensä	5604	5398	5237
Luomualkutuotanto *	4140	3986	3864
- joista valvottuja luomueläintiloja	1039	1017	977
- uusia valvontakohteita	72	37	49
Luomuelintarvike, valvontakohteet **	681	631	623
- joista uusia valvontakohteita	29	26	27
Sertifioitavat vähittäiskaupat	584	585	557
- joista uusia valvontakohteita	34	28	9
Luomurehu, valvontakohteet	41	40	40
- joista uusia valvontakohteita	2	1	5
Luomusiemenpakkaamot	33	31	31
- joista uusia valvontakohteita	0	0	0
Luomualkoholi, valvontakohteet	125	125	122
- joista uusia valvontakohteita	3	7	10

* Maatilojen lisäksi luvussa ovat mukana myös toimijat, joilla on ainoastaan kasvihuone-, sienimö- tai hunajantuotantoa.

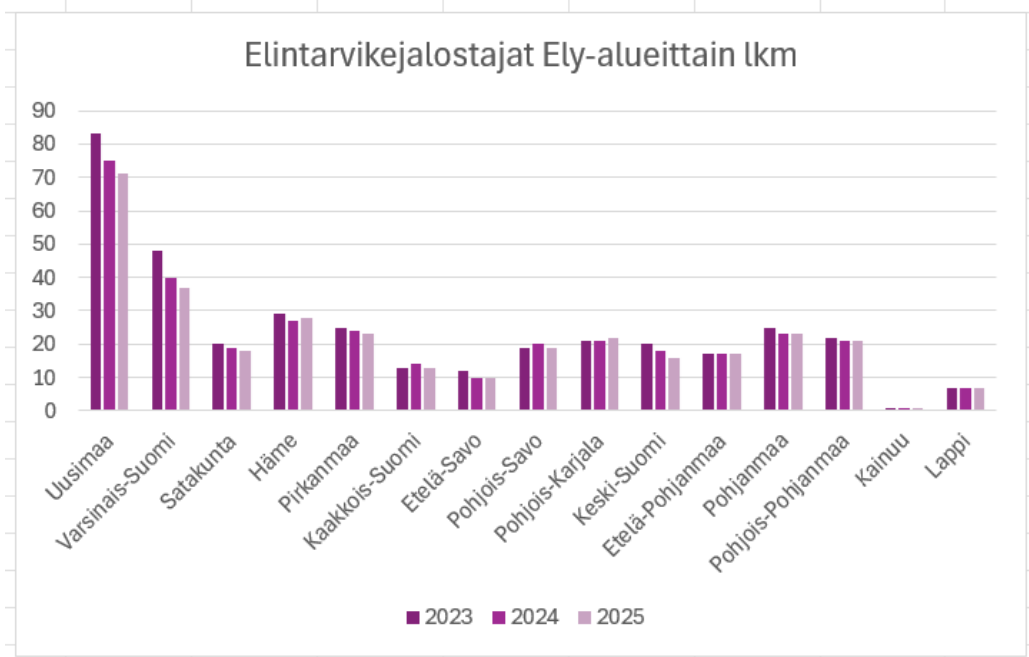
** Jalostajat ja tukut. Luvussa ovat mukana alihankintatoimijat.

2.2 Luomuelintarvikkeita valmistavien toimijoiden alueellinen jakauma

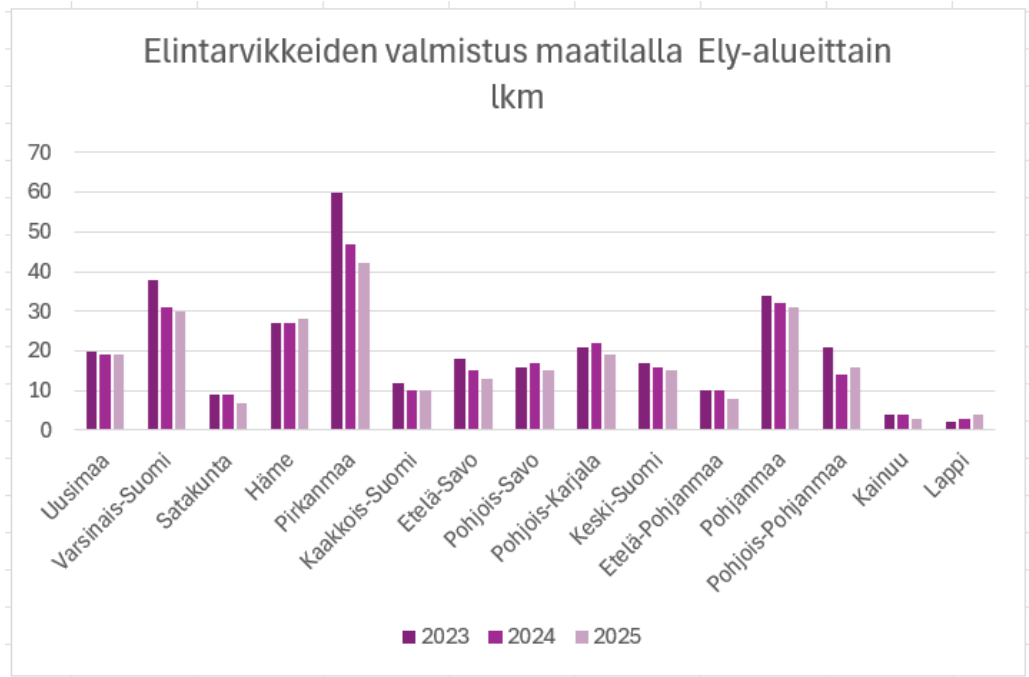
Kuvassa 1 on esitetty luomuelintarvikejalostajien jakauma ELY-keskusalueittain ja kuvassa 2 vastaavasti mautiloilla tehtävä elintarvikkeiden valmistus ELY-keskusalueittain.

Elintarvikkeiden jalostuksella tarkoitetaan monimutkaisempaa, esim. useampaa raaka-ainetta sisältävän elintarvikkeen prosessointia ja elintarvikkeiden valmistuksella yksinkertaisempaa elintarvikkeen valmistusta, esim. raasteet, yrttisekoitukset, myslit, soseet.

Uuden luomulain myötä kaikkea elintarvikkeiden jalostusta valvoo Ruokavirasto, esim. kuumennus on tällaista toimintaa. Tämän seurauksena vuoden 2023 aikana osa ELY-keskusten valvonnassa olleista mautilavalmistajista siirtyi Ruokaviraston luomuvalvontaan. Kuvissa 1 ja 2 on nähtävissä, että sekä elintarvikejalostajien, että mautilavalmistajien määrässä on ollut vain pientä vaihtelua vuosien 2024 ja 2025 välillä.

Kuva 1. Ruokaviraston valvonnassa olevat luomuelintarvikejalostajat ELY-keskuksittain vuosina 2023–2025.

Kuva 2. ELY-keskusten valvonnassa olevat luomuelintarvikevalmistajat ELY-keskuksittain vuosina 2023–2025.

2.3 Toiminnan tarkastukset

Valvontajärjestelmään liittyneiden toimijoiden toiminta tarkastetaan vuoden aikana vähintään kerran. Säännösten noudattamisen todentamiseen kuuluu paikalla tehtävä fyysinen tarkastus, paitsi jos toiminnan ja edellisten vuosien valvontatulosten arvioinnin perusteella on hyvin epätodennäköistä, että toimija jättää säännöksiä noudattamatta. Osa nk. vähäriskisten toimijoiden valvonnasta toteutettiin uudella menettelyllä (jäljempänä vuosivarmennus), jossa toimijalta edellytetään kirjalliseen kyselyyn vastaaminen määräajassa. Vuositarkastusten lisäksi tehdään 10 % lisätarkastuksia. ELY-keskukset myönsivät 3865 kpl luomusertifikaatteja – vastaava luku oli Ruokavirastossa 1123 kpl. Kymmenesosa kaikista toimijoihin kohdennettavista valvontatoimista tulee tehdä ennalta ilmoittamatta. Valvontatoimiksi Ruokavirasto katsoo vuositarkastukset, ylimääräiset tarkastukset ja näytteenoton.

Taulukko 3. Toteutuneet tarkastukset ja otetut näytteet 2025 tarkastuslaitoksittain.

Tarkastusviranomainen	Toimija lukumäärä (valvontakohte)	Vaatimustenmukaisuuden tarkastaminen fyysiset ja etätarkastukset	Paikan päällä tehtävät vuotuiset fyysiset tarkastukset	Paikan päällä tehtävät Ylimääräiset tarkastukset	Paikan päällä tehtävät Tarkastukset yhteensä	Paikan päällä tehtävät Ennalta ilmoittamattomat tarkastukset	Näytteet	Näyte- löydökset
FI-EKO-101	356	355	271	29	300	35	20	0
FI-EKO-102	384	386	335	40	375	28	21	0
FI-EKO-103	153	153	141	14	155	21	8	0
FI-EKO-104	242	242	209	25	234	30	13	1
FI-EKO-105	450	450	391	50	441	64	23	0
FI-EKO-106	227	228	197	22	219	34	12	0
FI-EKO-107	179	175	138	21	159	19	9	0
FI-EKO-108	258	256	224	30	254	31	13	0
FI-EKO-109	254	248	215	29	244	25	13	0
FI-EKO-110	145	145	123	18	141	15	7	0
FI-EKO-111	399	397	343	44	387	68	21	0
FI-EKO-112	345	342	275	39	314	64	18	0
FI-EKO-113	375	372	352	43	395	19	20	0
FI-EKO-114	59	58	48	8	56	4	3	0
FI-EKO-115	38	38	35	6	41	1	2	0
FI-EKO-201	1236	1241	912	126	1038	132	76	7
- Elintarvike	604	604	555	64	619	64	35	5
- Vähittäiskauppa	557	562	283	58	341	64	31	1
- Rehu	40	40	39	4	43	4	9	1
- Siemen	31	31	31	0	31	0	1	0
- Keruuselvittäjät	4	4	4	0	4	0	0	0
FI-EKO-301	122	89	46	12	58	12	11	0
Tulli							253	12

*Sisältää vuositarkastukset, vuosivarmennukset ja ensimmäiset tarkastukset

2.3.1 Ennalta ilmoittamatta tehdyt tarkastukset

Säädösvaatimus on, että 10 % kaikista toimijoihin kohdennettavista valvontatoimista tulee tehdä ennalta ilmoittamatta. Valvontatoimiksi Ruokavirasto katsoo vuositarkastukset, ylimääräiset tarkastukset ja näytteenoton. Ennalta ilmoittamattomien tarkastusten määrät on esitetty taulukossa 4.

Elintarvikevalvonnassa ohjattiin tarkastajia tekemään 10 % kaikista tarkastuksista ennalta ilmoittamatta. Pääasiassa ennalta ilmoittamatta tehtiin ylimääräisiä tarkastuksia ja näytteenottoa. Ylimääräisiksi tarkastuskohteiksi valittiin kohteita sekä satunnaisesti että riskiperusteisesti - esimerkiksi sellaisia kohteita, joilla on aiemmillä tarkastuksilla havaittu lukuisia poikkeamia toiminnassa tai joiden toiminta on monimuotoista. Yhteensä elintarvikekohteille yritettiin tehdä 64 tarkastusta ennalta ilmoittamatta eli 10,3 %:a kaikista tehdyistä tarkastuksista. Näytteitä otettiin 35 kpl. Vähittäiskauppoihin tehtiin ennalta ilmoittamatta tarkastuksia 64 kpl eli 18,8 % paikan päällä tehtävistä tarkastuksista.

Myös alkutuotannossa ennalta ilmoittamatta tehtäviä tarkastuksia ohjattiin tekemään kaikissa toimijaan kohdistuvissa tarkastuskäynneissä. Eniten ennalta ilmoittamattomia käyntejä tehtiin ylimääräisissä tarkastuksissa. Elintarvikevalvonnan tavoin tarkastuskohteiksi valittiin sekä riskiperusteisesti että satunnaisesti toimijan toiminnan luonne (monimuotoisuus) ja aikaisempi valvontahistoria huomioiden. Luomurehutarkastuksista 10 % tehtiin ylimääräisinä ja ennalta ilmoittamattomina. Nämä tarkastuskohteet valittiin osittain riskiperusteisesti ja osittain satunnaisesti.

Taulukko 4. Ennalta ilmoittamattomien tarkastusten lukumäärät tarkastustyypeittäin eri valvontasektoreilla vuonna 2025.

Tarkastustyytit valvontasektoreittain	Ennalta ilmoittamattomien tarkastusten lkm.
Alkutuotanto, yhteensä	576
- vuositarkastuksia	200
- ylimääräisiä tarkastuksia	376
- kotieläintiloilla, vuositarkastuksia + ylimääräisiä	163
Elintarviketoiminta, yhteensä	64
- vuositarkastuksia	36
- ylimääräisiä tarkastuksia	28
Vähittäiskauppa, yhteensä	64
- vuositarkastuksia	24
- ylimääräisiä tarkastuksia	40
Siemenpakkaamo	1
Rehualan toimijat	4
Alkoholijuomat/Valvira	12

Viranomaiset ja tarkastajat onnistuivat tekemään säädösmukaisen osuuden valvontatoimista ennalta ilmoittamatta. Haasteeksi on kuitenkin tunnistettu, että iso osa alkutuotannon toimijoista eivät ilman ennakkovaroitusta ole tavoitettavissa, koska he ovat tilan ulkopuolella töissä. Jakeluketjun muissa yrityksissä ennalta ilmoittamatonta tarkastusta vaikeuttaa etätyön yleistyminen. Tällöin ei ole itsestään selvää, että toimijan tavoittaa valvontakohteessa. Maatilojen osalta lykättiin 190 käyntiä (168 vuonna 2024), jotka koski 195 tarkastusta (215 vuonna 2024) ja vastaavasti elintarviketoimijoilla lykättiin 26 tarkastusta (27 vuonna 2024), koska toimijaa tai hänen edustajaansa ei tavoitettu.

2.3.2 Tuonti- ja sisämarkkinatuotteiden valvonta

Tulli valvoo kohdennetusti luomuelintarvikkeiden tuontia ja sisämarkkinakauppaa. Valvonta kohdistuu luomutuotteiden määräystenmukaisuuteen koostumuksen, asiakirjojen ja pakkausmerkintöjen osalta. Valvonta toimeenpannaan yksittäisten tuontierien näytteenotolla. Tulli valvoi kaikkiaan 253 elintarvikkeen luomumääräystenmukaisuutta. Luomurehuja valvottiin kolme erää ja luomualkoholeja kymmenen erää.

2.4 Näytteenotto

Luomuvalvonnan näytteitä otettiin vuonna 2025 sekä Ruokaviraston että ELY-keskusten valvontaan kuuluvien toimijoiden tuotteista taulukon 5 mukaisesti. Teollisten luomurehujen näytteet otettiin rehujen valmistuksen valvonnan ja markkinavalvonnan yhteydessä. Ruokaviraston eläinlääkejäämien valvontaohjelma otti oman suunnitelmansa mukaisesti eläinperäisiä luomunäytteitä ja torjunta-ainejäämien valvontaohjelma kasviperäisiä luomunäytteitä, ja luomuvalvonta hyödynsi tuloksia valvonnassaan. Taulukossa 5 esitetään vuoden 2025 näytteenottosuunnitelman mukaiset näytteet (suunniteltu lkm.) sekä toteutuneet näytteet (toteutunut lkm.).

Alkutuottajien näytteitä saatiin 258 kpl, joka vastaa 6,68 % toimijoiden määrästä. Näistä 35 kpl, oli eläinlääkejäämien valvontaohjelman näytteitä ja 20 kpl torjunta-ainejäämien valvontaohjelman näytteitä. Elintarviketoimijoiden näytteitä saatiin yhtä näytettä vajaa suunniteltu määrä eli 35 kpl.

ELY-keskusten viljanäytteistä torjunta-ainejäämät analysoitiin erillisanalyysillä mepikvatin ja klormekvatin osalta. Muista ELY-keskusten kasviperäisistä näytteistä (peruna, kasvikset, marjat ja hedelmät) torjunta-ainejäämät tutkittiin monijäämäanalyysillä, ja fenoksihapot määritettiin lisäksi omalla erillisanalyysillään. Torjunta-ainejäämien valvontaohjelman näytteistä analysoitiin torjunta-ainejäämiä monijäämäanalyysillä. Eläinperäisistä näytteistä (maito, kananmuna, hunaja) analysoitiin hormoneita ja lääkeaineita. Jalostetuista elintarvikkeista analysoitiin torjunta-ainejäämien lisäksi tarpeen mukaan lisäaineita sekä muuntogeenisiä ainesosia. Luomurehuista analysoitiin pestisidijäämiä ja muuntogeenisiä ainesosia.

Elintarvikenäytteistä löytyi pieniä pitoisuuksia klormekvattia kolmesta kotimaisesta viljatuotteesta. Selvitysten jälkeen erät joko kiellettiin tai vapautettiin, jos erä pystyttiin jäljittämään ja jäämä osoittautui tahattomaksi. Klormekvattia ja mepikvattia löytyi pieniä pitoisuuksia EU:n sisämarkkinoilta tuodusta maltaasta, mutta valmistajan valvoja vahvisti, että yhdisteet ovat syntyneet tuotteeseen kuumennusprosessin seurauksena ja erä vapautettiin. Lisäksi EU:n sisämarkkinoilta tuodusta mantelijauhosta löytyi pirimifosfi- metyyliä ja kyseinen saapumiserä kiellettiin. Vähittäiskaupan näytteiden osalta löytyi yhdestä kesäkurpitsanäytteestä klopyralidia. Tämä erä jäljitettiin maatilalle, jonne kohdistettiin näytteenotto, jossa tehtiin vastaava löydös. Kyseessä oli mahdollinen ristikontaminaatio lannoitteen sisältämästä jäämästä. Selvitysten perusteella jäämä on ollut sellainen, että se oli ennakkotietojen perusteella mahdoton välttää. Näin ollen jäämä ei aiheuttanut markkinointikieltoa luomutuotteena, vaikka kesäkurpitsalla oli väliaikainen markkinointikielto tutkimuksen ajan.

Taulukko 5. Luomuvalvonnan suunnitellut ja toteutuneet näytemäärät v. 2025

Näyteryhmä	Suunniteltu lkm.	Toteutunut lkm.
Vilja varastoista	36	36
Vilja maatioilta	140	158
Peruna, kasvikset, marjat ja hedelmät	20	5
Öljykasvit	5	2
Elintarvikkeet tilalla	5	2
Hunaja	0	0
Eläinlääkejäämävalvonnan näytteet yhteensä	33	35
Torjunta-ainejäämävalvonnan näytteet, kasviksia 15 ja 5 viljaa	15	20
Alkutuotannon näytteet yht.	254	258
- joista ELY-keskusten ottamia yht.	206	203
Elintarvikkeet teollisuudessa, joista 1 torjunta-ainejäämävalvonnan näyte	34	36
Vähittäiskauppa	30	31
Lisäysaineisto	1	1
Teolliset luomurehut	6	9
Alkoholituotteet	6	11
Tulli	300	253

Luomurehujen näytteenoton painopisteenä oli vuonna 2025 pestisidijäämien ja muuntogeenisten tuotantopanosten valvonta luomurehuissa. Tarkoitus oli ottaa yhteensä kuusi näytettä, määrä vastaa 15 % valvonnassa olevien luomurehutoimijoiden määrästä. Näytteitä otettiin yhdeksän. Kaikki näytteet otettiin rehujen valmistajilta kotimaisen valmistuksen valvonnassa. Yhdestä luomurehuerästä löydettiin pieniä pitoisuuksia glyfosaattia ja mepikvattia. Erälle tehtiin markkinointikielto ja takaisinvetomääräys.

Luomurehuista tai luomuun soveltuvista rehuista otettiin viranomaisnäytteitä yhteensä 21 eri rehuerästä. Näytteistä tutkittiin mm. ravitsemuksellista koostumusta, hygieniää ja kielletyn eläinperäisen ainekset esiintymistä sekä muita rehujen haitallisia ja kiellettyjä aineita, kuten mykotoksiineja. Rehuvalvonnan ottamien luomurehunäytteiden tulokset raportoidaan rehuvalvonnan Avoin tieto -portaalissa.

Valviran vuoden 2025 näytteenotossa oli mukana yhteensä 11 luomualkoholijuomaa, joista 10 oli rypäleviiniä ja yksi maustettu viini. Tuotteista ei löytynyt torjunta-ainejäämiä. Vuoden 2024 löydöksen hallinnollinen toimenpide siirtyi vuodelle 2025. Kaikkien näytteiden rikkidioksidipitoisuudet (SO₂) alittivat luomulainsäädännössä sallitut maksimiarvot.

Tulli valvoi kaikkiaan 253 elintarvikkeen luomumääräystenmukaisuutta. Torjunta-aineiden jäämiä todettiin kaikkiaan 12 elintarvikkeessa. Luomumääräysten vastaisiksi todettiin muun muassa Kiinasta peräisin olleet erät inkiväärinjuurta ja papuja, sekä Turkista tuotu erä kuivattua aprikoosia. Yhden yrttiteen torjunta-ainejäämpitoisuus ylitti myös tavanomaisessa tuotteessa sallitun pitoisuuden. Kahden rusinaerän ja yhden omenalastuerän osalta tuotantoa valvova viranomainen selvitti, että torjunta-ainejäämät johtuivat tahattomasta kontaminaatiosta. Tulli valvoo luomuelintarvikkeista myös elintarvikemääräystenmukaisuutta. Muun muassa erä turkkilaisia kuivattuja aprikooseja hylättiin okratoksiini A:n vuoksi, ja kiinalaisia valkoisia papuja hylättiin elintarviketta vahingoittavien hyönteisten vuoksi.

Luomuelintarvikkeiden lisäksi Tulli valvoi kymmenen alkoholia sisältävää luomuviiniä kolmasmaatuonnin yhteydessä. Viinit olivat luomumääräysten mukaisia. Luomurehuja valvottiin kolme erää, eikä niissä todettu luomumääräysten vastaisuutta.

2.4.1 Suomen tekemät OFIS ilmoitukset luomutuotteissa havaituista poikkeamista

Ofis ilmoituksia tehtiin EU:n yhteiseen luomuvalvonnan ilmoitusjärjestelmään sisämarkkinakaupan osalta 6 kappaletta torjunta-aineista (oregano, inkivääri, mantelijauho, mustamalla, omenalastut, valkoiset pavut). Lisäksi Valvira teki yhden ilmoituksen koskien luomuviiniä.

Kolmasmaa tuonnin osalta ilmoituksia tehtiin 6 kpl Tullin tekemistä torjunta-ainelöydöksistä (rusinat, matcha-tee, hibiscus, aprikoosit). Lisäksi yksi ofis-ilmoitus tehtiin virheellisten internet-sivujen vuoksi.

2.5 Poikkeusluvut

ELY-keskukset ja Ruokavirasto voivat tapauskohtaisesti sallia tai antaa luvan poiketa luomutuotannon ehdoista tietyissä tilanteissa. Käsiteltyjen lupahakemusten määrät esitetään taulukossa 6. Poikkeuslupien merkitys luomutuotannossa kuvataan tarkemmin kappaleessa 3.

Asiointipalvelu Toukossa luomutoimijan on mahdollista jättää sähköisesti eräkohtainen lupahakemus tavanomaisen lisäysaineiston käyttöön. Näistä lupahakemuksista 73 prosenttia haettiin sähköisen asiointipalvelun kautta.

ELY-keskukset voivat myöntää toimija – ja eräkohtaisen luvan käyttää tavanomaista lisäysaineistoa luomutuotannossa. Tämän lisäksi Ruokavirasto voi antaa yleisen luvan käyttää tavanomaista lisäysaineistoa luomutuotannossa. Ruokavirasto päivitti tätä lupaa 8 kertaa.

Taulukko 6. Toimijalle myönnetyt poikkeusluvut sektoreittain 2023–2025

Poikkeuslupa	2023	2024	2025
Kasvintuotannon luvat	503	299	426
- Rinnakkaisviljely	12	13	10
- Siirtymävaiheen lyhentäminen	147	76	82
- Tavanomaisen lisäysaineiston käyttö, eräkohtainen lupa	344	210	334
Eläintuotannon luvat	288	188	222
Lupa käyttää tavanomaista rehua eläintuotannossa	44	23	20
Lupa käyttää tavanomaista ainesosaa elintarvikkeessa (Ainesosalupa)	0	0	0
Kaikki luvat yhteensä	835	511	668

3. TOIMIJOIDEN TOIMINNAN SÄÄDÖSTENMUKAISUUS

3.1 Kasvintuotanto

3.1.1 Kasvintuotannossa todetut poikkeamat ja niiden merkitys sekä toimijoille annetut toimenpiteet

Kasvintuotannossa todettujen poikkeamien määrä pysyi edellisen vuoden tasolla. Toimijoiden lukumäärään suhteutettuna poikkeamia havaittiin 7,7 prosentilla toimijoista (7,4 % vuonna 2024).

Eniten poikkeamia aiheuttivat dokumentointi, tavanomaisen lisäysaineiston luvaton käyttö ja puutteet maanhoidossa ja viljelykierrossa. Poikkeamista suurin osa eli 58 prosenttia liittyi

dokumentointiin eli lohkomuistiinpanoihin, varastokirjanpitoon ja luomusuunnitelmiin. (Taulukko 7a)

Luvattoman tavanomaisesti tuotetun lisäysaineiston käyttöön liittyvät poikkeamien väheneminen jatkui edelleen. Vain 12 prosenttia kaikista kasvintuotantoon liittyvistä poikkeamista liittyi luvattomaan tavanomaisesti tuotetun lisäysaineiston käyttöön. Määrällisesti se on keskimääräisesti 50 prosenttia vähemmän kuin vuosina 2015–2024.

Poikkeamista yleisimmin annettu toimenpide on huomautus (82 %), mikä osuus ei juurikaan ole muuttunut viime vuosina. Vuonna 2025 korjauskehotusten osuus poikkeamatapauksissa oli 11 prosenttia ja markkinointikieltojen 7 prosenttia.

Vakavien, eli markkinointikieltoihin johtaneiden, poikkeamien määrä (20 kpl) pysyi vuoden 2024 tasolla (22 kpl). Yleisin markkinointikiellon aihe on edelleen luvattoman tavanomaisen lisäysaineiston käyttö (9 kpl).

Taulukko 7a. Kasvintuotannossa havaitut poikkeamat ja valvontaviranomaisen toimenpiteet poikkeaman takia.

Kasvintuotanto	lkm.	% toimijoista	toimenpide huomautus, lkm.	toimenpide kehoitus, lkm.	Toimenpide kielto, lkm.
Luomusuunnitelma	75	1,9	59	13	3
Lohkomuistiinpanot tai luomukirjanpito	98	2,5	84	11	3
Muuntogeenisten organismien käyttö	0	0	0	0	0
Rinnakkaisviljely	3	0,1	1	1	1
Tavanomaisen lisäysaineiston käyttö	34	0,9	25	0	9
Maan hoito tai viljelykierto	39	1,0	37	2	0
Kielletyn lannoitteen käyttö tai varastointi	0	0	0	0	0
Lannan käsittely tai käyttö	7	0,2	6	1	0
Kielletyn kasvinsuojeluaineen käyttö tai varastointi	1	0,0	1	0	0
Tuotteiden varastointi, jalostus tai kuljetus	10	0,3	9	1	0
Tuotteiden merkinnät	7	0,2	4	3	0
Muut	23	0,6	19	0	4
Yhteensä 2025	297	7,7	245	32	20
Yhteensä 2024	290	7,4	243	25	22

3.1.2 Poikkeusluvut kasvintuotannossa

Yleisimmän lupatyyppin, tavanomaisen lisäysaineiston käytön eräkohtaisten lupien määrä (334 kpl) kasvoi 59 prosenttia vuoteen 2024 verrattuna, mihin vaikutti erityisesti luomusiemenkauran poikkeuksellisen huono tarjontatilanne syksyllä 2025. Vuonna 2025 lupia haki vain viisi prosenttia luomuviljelijöistä (Taulukko 6).

Siirtymävaiheen lyhentämistä haki 82 ja rinnakkaisviljelylupaa 10 viljelijää.

3.2 Eläintuotanto

3.2.1 Eläintuotannossa todetut poikkeamat, toimijoille määrätty toimenpiteet ja korjaamistoimenpiteiden varmistaminen

Eläintuotannon valvonnassa markkinointikieltoja annettiin tuotanto- ja ylimääräisten tarkastusten perusteella 10, mikä on kaksitoista tapausta edellisvuotta vähemmän (Taulukko 7b). Markkinointikielloista 60 % johtui eläinten siirtymävaiheeseen liittyvistä poikkeamista.

Ennen markkinointikiellon antamista tiloilla on tehty usein uusintatarkastus ennen lopullisen päätöksen antamista. Näin on selvitetty, onko esim. ulkoilutusta koskevat puutteet korjattu. Annettujen seuraamusten osalta ELY-keskukset ohjeistavat tarkastajaa kiinnittämään huomiota todettuihin poikkeamiin ja kirjaamaan tarkastuspöytäkirjaan poikkeaman korjaaminen. Annetut markkinointikiellot jakautuivat kahdeksan ELY-keskuksen alueelle.

Kirjallisia huomautuksia annettiin 78 kpl, jotka painottuivat eläinsuojiin/ulkoilutiloihin (16), muistiinpanoihin (13) ja ruokintaan (11) ja ulkoiluun (8). Kehotuksia annettiin yhteensä 24, jotka painottuivat eläinsuojiin/ulkoilutiloihin (9), ulkoiluun (4) ja ruokintaan (3).

Ulkoiluun liittyvää poikkeamaa selittää osaltaan edellisen vuoden tapaan havainto luonnonmukaisessa tuotannossa todettu tilakoon ja eläinmäärän kasvu, joka saattaa asettaa haasteita eläinten hyvälle ja tehokkaalle laidunnukselle. Mahdollisten riskien arviointi ulkoilun suhteen tulee pohtia ja ratkaisut suunnitella ja kuvata yksityiskohtaisesti eläintenhoitosuunnitelmassa. Kehotusten määrää liittyen eläinsuojiin/ulkotiloihin selittää osaltaan ylimääräinen tarkastusotanta liittyen lainsäädännön noudattamiseen rakennusten osalta.

Seuraamusten syyt vaihtelevat vuosittain valtakunnallisesti satunnaisesti johtuen mm. valvonnan painopisteistä ja tarkastuksen ajankohdasta. Todettujen poikkeamien kokonaismäärä nousi korkeammaksi kuin edellisellä vuonna 2024 ja oli myös korkeampi kuin vuonna 2023. ELY-keskusten tekemien havaintojen mukaan osa poikkeamista johtuu osittain siitä, että tarkastus on tehty ennalta ilmoittamatta, jolloin tarvittavia asiakirjoja ei ole ollut nähtävillä (muistiinpanot). Osassa poikkeamista toimijan väsyminen ja taloudellinen tilanne

ovat myös selittäviä tekijöitä. Myös toimijoiden tiedon puute luonnonmukaisen tuotannon ehdoista selittää osaa poikkeamista, vaikka tietoa on saatavilla monen eri lähteen kautta.

3.2.2 Poikkeusluvut eläintuotannossa

Vuonna 2025 ELY-keskuksilla oli toimivalta käsitellä seitsemän eläintuotantoon liittyvää poikkeuslupaa, mm. poikkeusluvut tavanomaisten jalostuseläinten hankintaan. Ruokavirasto puolestaan vastasi hätätilanteisiin liittyvien poikkeuslupien sekä tavanomaisen valkuaisen käyttöä yksimahaisille koskevien poikkeuslupien käsittelystä.

ELY-keskukset myönsivät eläintuotannon poikkeuslupia yhteensä 222 kpl (Taulukko 6). Näistä 179 poikkeuslupaa myönnettiin tavanomaisten jalostuseläinten hankintaan, 31 eläinten sarvien poistamiseen ja 6 sarven aiheen tuhoamiseen eli nupouttamiseen.

Poikkeuslupia naaras- ja urospuolisten jalostuseläinten hankintaan tavanomaisesta tuotannosta myönnettiin yhteensä 179 kappaletta, mukaan lukien ns. korotetulla prosentilla myönnetty poikkeusluvut. Eniten ELY-keskusten käsittelemiä poikkeuslupia tavanomaisten jalostuseläinten hankintaan oli Pohjois-Pohjanmaan (27 kpl), Etelä-Pohjanmaan (21 kpl) ja Pohjois-Savon (17 kpl) ELY-keskusten alueilla. Tavanomaisten jalostuseläinten hankintalupien suuri määrä viittaa siihen, että toimijoiden käytössä olevasta luomueläinrekisteristä ei ole hakuhetkellä löytynyt tuotantoon soveltuvia eläimiä laadullisesti tai määrällisesti riittävästi. Osa eläinmäärän lisäämisestä voidaan joissain tilanteissa toteuttaa perustuen omaan tuotantoon.

Tavanomaisten untuvikkojen hankintaan ELY-keskukset myönsivät yhteensä kuusi poikkeuslupaa, mikä on samalla tasolla kuin vuonna 2024. Vuonna 2025 poikkeuslupaa nautojen kytkettynä pitämiseen, ns. parsinavettalupa, ei ole haettu lainkaan. Yksimahaisten ulkoilualueen siirtymävaiheen lyhentämiseen ei myöskään myönnetty yhtään poikkeuslupaa. Jalostuseläinten hankintaan, karjaa ensimmäistä kertaa perustettaessa, myönnettiin yksi poikkeuslupa.

Ruokavirasto myönsi yhteensä 20 poikkeuslupaa käyttää tavanomaista valkuaista nuorelle siipikarjalle, mikä on samalla tasolla kuin vuonna 2024. Yleisimmin nuorelle siipikarjalle käytetty tavanomainen valkuaisrehu oli maissigluteeni. Yksi toimijaa sai poikkeusluvun tavanomaisen karkearehun käyttöön poikkeuksellisen kuivuuden takia.

Luomumehiläistuotantoon ei myönnetty yhtään poikkeuslupaa.

Taulukko 7 b. Eläintuotannossa havaitut poikkeamat ja valvontaviranomaisen toimenpiteet.

Eläintuotanto	lkm.	% toimijoista	toimenpide huomautus	toimenpide kehoitus	Toimenpide kielto
Eläinten alkuperä	4	0,4	4	0	0
Siirtymävaihe	7	0,7	1	0	6
Ruokinta	16	1,6	11	3	2
Eläinsuoja/ulkoilutilat	25	2,6	16	9	0
Ulkoilu	13	1,3	8	4	1
Muistiinpanot tai luomukirjanpito	15	1,5	13	2	0
Tuotteiden jalostus	2	0,2	1	1	0
Muut	30	3,1	24	5	1
Yhteensä 2025	112	11,5	78	24	10
Yhteensä 2024	102	10,1	72	8	22
Yhteensä 2023	70	6,7	53	10	7

3.3 Elintarviketuotanto

3.3.1 Elintarviketoiminnassa todetut poikkeamat ja niiden merkitys sekä toimijoille kohdennetut toimenpiteet

Elintarviketoimijoiden 604 aktiiviseen valvontakohteeseen tehtiin 604 vaatimustenmukaisuuden tarkastamista, joista säännösten noudattaminen todennettiin ilman paikan päällä tehtävää fyysistä tarkastusta 45 valvontakohteessa. Kaikki aktiiviset valvontakohteet tarkastettiin kuluneen tarkastuskauden aikana. Tarkastamatta jätettiin eroavia valvontakohteita sekä valvontakohteita, joiden luomutuotanto on keskeytynyt. Suunnitelluista 74 ylimääräisestä tarkastuksesta toteutui 64. Toimijoille myönnettiin luomusertifikaatti komission ylläpitämässä Traces-järjestelmässä vuoden 2025 aikana.

Luomuelintarvikevalvonnassa annettiin tarkastusten perusteella yhden tai useamman poikkeaman sisältäviä huomautuksia ja kehoituksia yhteensä 163 kappaletta, jotka kohdistuivat 159 valvontakohteeseen (Taulukko 7 c). Noin neljäsosalla toimijoista todettiin poikkeamia toiminnassa ja toista kertaa huomautettiin 32 valvontakohtetta.

Taulukko 7 c. Elintarviketuotannossa havaitut poikkeamat ja valvontaviranomaisen toimenpiteet poikkeaman takia.

Elintarvikkeet Poikkeaman syy	todettujen poikkeamien lkm.	% osuus valvonta kohteista	toimenpide huomautus	toimenpide kehotus	Toimenpide kielto
Hankinta	7	1,1	7	0	0
Jalostus	25	3,9	23	0	2
Jäljitettävyys	19	3	18	1	0
Kirjanpito	61	9,8	61	0	0
Pakkaaminen	12	1,9	12	0	0
Pakkausmerkinnät	49	7,9	46	1	2
Varastointi	30	4,8	29	1	0
Muut	40	7,4	39	1	0
Tuonti	5	0,8	5	0	0
Torjunta-aine löydös	5	0,8	0	0	5
Toimenpiteitä yhteensä 2025	253	0	240	4	9
Valvontakohteiden lkm. ja %-osuus, joilla todettu poikkeama 2025	159	25,5*	0	0	0
Valvontakohteiden lkm. ja %-osuus, joilla todettu poikkeama 2024	154	24,4**	0	0	0

*valvontakohteiden kokonaismäärästä (623, v. 2025), ** valvontakohteiden kokonaismäärästä (631, v. 2024)

Luomuelintarviketarkastuksilla havaitaan tyypillisesti useampi poikkeama samalla valvontakohteella. Tästä seuraa, että yksittäisten huomautusten ja kehotusten lukumäärä on suurempi kuin varsinaisten valvontakohteille tehtyjen huomautus- ja kehotusilmoitusten lukumäärä.

Aiempien vuosien tapaan paljon huomautuksia annettiin kirjapidon puutteista, kaikkiaan 61 kohteessa. Myös varastointiin ja pakkausmerkintöihin liittyvistä virheistä annettiin huomautuksia. Huomautusten määrä oli hivenen suurempi kuin vuonna 2024, mutta kehotuksia annettiin vain 4 kappaletta vuonna 2025. Poikkeamista johtuvia markkinointikieltoja annettiin 9 kpl eli 1,4 %:lle valvontakohteista. Valvonnasta erottamiseen johtaneita poikkeamia ei ollut.

Luomuelintarviketoimijat noudattavat hyvin omaa luomusuunnitelmaansa ja toimivat pääsääntöisesti luomusäädösten mukaisesti. Kehotuksia ja markkinointikieltoja on vähän suhteessa valvottujen kohteiden lukumäärään. Haasteena luomuvalvontajärjestelmässä toimijoille on lukuisten kirjausten muistaminen, mm. taseen, tuotantokirjanpidon ja vastaanottotarkastusten sekä laskujen ja läheteiden osalta. Nämä kirjaukset ovat kuitenkin EU:n luomusasetuksesta tulevia vaatimuksia ja ainoa tapa osoittaa luomutarkastajalle jälkikäteen, että EU:n luomusasetusta on noudatettu toimijan toiminnassa.

Luomuelintarvikevalvonnassa annettiin tuote-eräkohtaisia markkinointikieltoja yhteensä 9 kappaletta eli vähän enemmän kuin edellisenä tarkastuskautena. Markkinointikiellon noudattamista valvottiin kaikissa kohteissa uusintatarkastuksin. Markkinointikielloista 5 annettiin koska luomutuotteesta löytyi luonnonmukaisessa tuotannossa kiellettyä torjunta-aineen jäämää. Kaksi markkinointikieltoa annettiin siksi, että toimija oli käyttänyt tavanomaista ainesosaa virheellisesti luomutuotteessa ja kaksi markkinointikieltoa annettiin harhaanjohtavien merkintöjen vuoksi.

3.4 Vähittäiskaupat

3.4.1 Vähittäiskauppatoiminnassa todetut poikkeamat ja niiden merkitys sekä toimijoille kohdennetut toimenpiteet

Ruokavirasto valvoo ja myöntää sertifikaatteja vähittäiskaupoille, joiden pakkaamattomien luonnonmukaisten tuotteiden myynti ylittää 20 000 euroa vuodessa. Vuoden 2025 lopussa Ruokaviraston luomuvalvonnassa oli 557 vähittäiskauppaa. Ruokaviraston luomuvalvontaan otettiin vuonna 2025 yhdeksän vähittäiskauppaa ja 37 vähittäiskauppaa erosi Ruokaviraston luomuvalvonnasta. Vähittäiskauppoihin tehtiin Ruokaviraston luomuvalvonnan toimesta 341 tarkastuskäyntiä, joista 58 oli ylimääräisiä tarkastuksia. Lisäksi 279 vähittäiskaupalle myönnettiin sertifikaatti vuosivarmennuskyselyn perusteella.

Vähittäiskaupoille tehtiin vuonna 2025 tarkastusten perusteella yhden tai useamman poikkeaman sisältäviä huomautus- tai kehotusilmoituksia yhteensä 222 havaitun poikkeaman perusteella, joita todettiin 159 eri valvontakohteella (Taulukko 7 d). Yhteensä 28,5 %:lla vähittäiskaupoista todettiin yksi tai useampi poikkeama toiminnassaan.

Taulukko 7 d. Vähittäiskaupoissa havaitut poikkeamat ja valvontaviranomaisen toimenpiteet poikkeamien takia.

Elintarvikkeet Poikkeaman syy	Todettujen poikkeamien lkm.	%-osuus valvonta- kohteista	Toimenpide huomautus	Toimenpide kehotus	Toimenpide kielto
Hankinta	3	0,5 %	3	0	0
Jalostus	2	0,4 %	2	0	0
Jäljitettävyyys	2	0,4 %	2	0	0
Kirjanpito	53	8,8 %	46	7	0
Pakkaaminen	0	0	0	0	0
Pakkausmerkinnät	2	0,4 %	2	0	0
Varastointi	147	23,7 %	147	0	0
Muut	13	2,3 %	13	0	0
Tuonti	0	0	0	0	0
Torjunta-aine löydös	1	0,2 %	0	0	0
Toimenpiteitä yhteensä 2025	222	0	215	7	0
Valvontakohteiden (toimipaikkojen) lkm. ja %-osuus, joilla todettu poikkeama 2025	159	28,5*	0	0	0
Valvontakohteiden (toimipaikkojen) lkm. ja %-osuus, joilla todettu poikkeama 2024	183	31,3**	0	0	0

*valvontakohteiden kokonaismäärästä (557, v. 2025), **valvontakohteiden kokonaismäärästä (585, v. 2024)

Vuonna 2025 annettiin eniten huomautuksia varastoinnissa havaittujen poikkeamien takia 66,2 % (147/222). Kyseiset poikkeamat johtuivat suurelta osin puutteista valvontakohteissa tehdyissä vastaanottotarkastuksissa, joiden toteutumisen arvioiminen aloitettiin vähittäiskauppojen osalta vuoden 2025 alussa. Toiseksi eniten huomautuksia annettiin vuonna 2025 kirjanpidon osalta 20,7 % (46/222). Lisäksi kaikki vuonna 2025 vähittäiskaupoille annetut kehotukset koskivat tasekirjanpidossa havaittuja poikkeamia 3,2 % (7/222). Myös hankintaan, jäljitettävyyteen, jalostukseen sekä muihin syihin (esim. puutteet luomusuunnitelmassa) liittyvistä poikkeamista annettiin huomautuksia. Lisäksi yhdestä vähittäiskaupasta haetusta kesäkurpitsanäytteestä todettiin klorpyralidia (kohta 2.4 Näytteenotto).

3.5 Rehujen valmistus

Luomurehutoimijoiden tarkastuksilla todettiin yhteensä 23 poikkeamaa. Poikkeamia oli hieman vähemmän kuin edellisvuonna (26 poikkeamaa vuonna 2024).

Poikkeamia todettiin 16 tarkastuksella, mikä vastaa alle kolmannesta kaikista luomurehupuolen tarkastuskäynneistä. Yhdellä tarkastuksella voidaan todeta yksi tai

useampi poikkeama. Luomurehupuolella huomautus ja kehotus ovat sama asia eli poikkeama. Lisäksi annetaan tarpeen mukaan kehitysehdotuksia, jotka eivät ole toimijaa velvoittavia.

Poikkeamia tuli eniten kirjanpitoon ja jäljitettävyyteen liittyen. Todetuista poikkeamista 22 oli lieviä ja kohtalaisia 1. Alihankintasopimukset ja alihankkijoiden rekisteröityminen olivat luomurehujen valvonnan painopistealueena vuoden 2025 tarkastuksilla.

Taulukko 7 d. Rehunvalmistuksessa havaitut poikkeamat ja valvontaviranomaisen toimenpiteet.

Rehujen valmistus	lkm.	% osuus toimijoista	Toimenpide huomautus	Toimenpide Kehotus	Toimenpide kielto
Asiakirjaselvitys/sertifikaatti	1	3	1	0	0
Kirjanpito ja jäljitettävyys	11	28	11	0	0
Laadunvarmistus	5	13	5	0	0
Merkinnät	6	15	6	0	0
Yhteensä 2025	23		23	0	0

3.6. Lisäysaineiston pakkaaminen

Luomusiemenpakkaamojen (31 kpl) valvonnassa annettiin yksi kehotus liittyen luomusuunnitelman päivitykseen. Luomusiemenpakkaamovalvonnan määrä pysyi samana kuin vuonna 2024.

Luomutarkastusten lisäksi pakkaamoiden toimintaa valvotaan siemenlain (600/2019) perusteella. Vanhojen pakkaamoiden osalta tarkastus tulee tehdä vähintään kerran kymmenen vuoden aikana. Kaikkiaan Suomen noin 130 siemenpakkaamosta kuuluu luomuvalvontaan noin joka neljäs.

3.7 Valviran suorittama luonnonmukaisen tuotannon valvonta

Valviran luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään kuului vuoden 2025 alussa 122 yritystä, joista 17 alkoholijuomien valmistajia ja 108 alkoholijuomien tukkumyyjää. Vuoden 2025 lopussa valvontajärjestelmään kuului 115 yritystä. Toimijoista 32 on kirjautunut EU:n Traces NT-järjestelmään luomutuotteiden maahantuojana. Valviran luomuvalvontajärjestelmään hyväksyttiin vuoden aikana 10 tukkumyyjää.

Luomualkoholijuomia valmistavien toimijoiden tiloissa tehtiin kuluneena vuotena valvontatarkastukset (19). Tarkastuksista kuusi oli ennalta ilmoittamattomia. Tarkastuksilla huomautettiin kahdeksaa toimijaa (8/19 toimijaa; 42 % toimijoista). Huomautukset liittyivät puuttuviin ja vanhentuneisiin dokumentteihin tai puutteisiin kirjanpidossa ja luomumerkinnöissä.

Aloittaville ja toimiville luomualkoholijuomia varastoiville ja markkinoiville tukkumyyjille tehtiin kuluneena vuotena aloitus- ja valvontatarkastuksia yhteensä 60. Tukuille tehdyistä tarkastuksista 26 tehtiin joko fyysisenä tarkastuksena tai hybriditarkastuksena siten, että varastolla käytiin paikan päällä, jonka jälkeen tarkastus suoritettiin loppuun Teams-yhteydellä. 34 tarkastusta tehtiin etänä. Tarkastuksilla huomautettiin 48 toimijaa (48/108 toimijaa; 46 %:a toimijoista). Huomautukset liittyivät tyypillisesti puuttuviin tai vanhentuneisiin dokumentteihin sekä maahantuontierien ilmoituspuutteisiin. Luomutuotteille ei annettu markkinointikieltoja vuonna 2025.

3.8 Luonnonmukaisten elintarvikkeiden markkinavalvonta

Vähittäiskaupoissa tehdään luonnonmukaisten tuotteiden markkinavalvontaa joka kolmas vuosi. Vuonna 2025 kuntien elintarvikevalvojat tarkastivat luomutuotteiden merkintöjä ja luomutuotteiden aitoutta Oivatarkastuksilla 210 kertaa, mikä on lähes sama kuin vuonna 2024, jolloin tarkastuksia tehtiin 216 kpl. Vuosina 2022 ja 2023 tarkastuksia tehtiin hieman enemmän 253 ja 254 kpl. Vähittäiskauppojen luomun markkinavalvonnassa on olennaista varmentua, ettei kuluttajaa johdeta harhaan ja että myytävät tuotteet ovat valvottuja luomutuotteita. Luonnonmukaiset tuotteet eivät saa olla sijoitettuna kaupassa harhaanjohtavasti niin, että tuotteet voisivat vaihtua tai tavanomaista voisi luulla luonnonmukaisesti tuotetuksi.

Taulukko 8 a. Markkinavalvonnan tulokset vuosina 2023–2025

Tulokset asteikolla	Toimenpiteet	2023	2024	2025
A. Kaikkia ehtoja noudatettu	Ei toimenpiteitä	90,9	93,5	92,9
B. Pieni epäkohta	Ohjausta ja neuvontaa	7,5	6,0	5,7
C. Harhaanjohtava toiminta	Kehotus korjata määrääjassa	1,2	0,5	1,4
D. Vakavasti harhaanjohtava toiminta	Pakkotoimi tai kielto, epäkohta on korjattava välittömästi	0,4	0	0

Luonnonmukaisten tuotteiden markkinavalvonnassa havaittiin puutteita (B ja C) 7,1 % tarkastuksista. Tämä on hieman enemmän kuin vuonna 2024, mutta määrässä ei ole tapahtunut olennaista muutosta. Poikkeamia todettiin edelleen eniten edellisten vuosien tapaan luomutuotteiden sijoittelussa. Tuotteet oli tällöin sijoitettu niin, että riski tavanomaisen ja luomutuotteen sekoittumiselle kasvoi. Kaikissa tapauksissa valvojat

ohjasivat sijoittamaan tuotteet niin, että sijoittelu ei olisi harhaanjohtavaa ja että sekoittumisen riski voidaan minimoida.

4 TOIMIJOIDEN SÄÄDÖSTEN TUNTEMISEN VARMISTAMINEN

Luomuasetuksen ja täytäntöönpanoasetusten säädökset toimijan toiminnan vähimmäisvaatimuksista sovelletaan sellaisinaan. Ruokavirasto on säädösten pohjalta laatinut ohjeet tuotannon ehdoista. Ohjeissa Ruokavirasto antaa näkemyksensä siitä, miten säädöksiä tulisi soveltaa. Niiden tarkoituksena on helpottaa ja varmistaa säädösten tunteminen. Ohje on jaettu kahteentoista osaan eri kohderyhmille kohdennettuna. Yhteiset ohjeet, ohjeet valvonnasta ja maksuista koskee kaikkia toimijoita.

Ohjeet on julkaistu sivulla <https://www.ruokavirasto.fi/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/yritykset/luomun-lomakkeet-ja-ohjeet/>.

4.1 Luomuvalvontaan liittymiskehotukset

Luomuvalvonnan tietoon tulee vuosittain toimijoita, jotka myyvät ja markkinoivat luomutuotteita kuulumatta luomuvalvontaan. Ruokavirasto kehotti vuonna 2025 kolmea toimijaa liittymään luomuvalvontaan. Kaikki kolme korjasivat toimintansa luomuasetuksen vaatimusten mukaisiksi. Toimijoista kaikki päätyivät poistamaan luomumerkinnot tuotteista, markkinoinnista ja nettisivuilta, eivätkä hakeutuneet luomuvalvontaan.

5 VALVONNAN TEHOKKUUDEN JA YHDENMUKAISUUDEN VARMISTAMINEN

Luomuvalvontaa kehitetään valvonnan tulosten, ulkopuolisten tahojen suorittaman arvioinnin, saadun palautteen sekä ennakoitavissa olevien muutosten perusteella.

5.1 Annettu koulutus valvonnan yhdenmukaisuuden varmistamiseksi

Perinteisen vuotuisen tarkastajakoulutuksen lisäksi toteutettiin Teams-koulutuksia/tapaamisia aiheista, jotka ovat osoittautuneet haastaviksi valvonnassa. Tapaamisten tarkoituksena oli lisätä vuorovaikutusta muiden viranomaisten kanssa sekä jakaa tietoa ajankohtaisista asioista. Luomuelintarviketarkastajille ja ELY-keskusten luomuasiantuntijoille järjestettiin tapaaminen kerran kuussa. Tapaamisissa käsitellyt asiat tallennettiin Ruokaviraston ekstranettiin Pikantti jaettavaksi kaikille viranomaisille. ELY-keskuksille järjestettiin myös yhden päivän mittainen neuvottelupäivä, joka toteutettiin

joulukuussa. Neuvottelupäivässä käytiin läpi päättyneen valvontavuoden haasteita ja mahdollisuuksia sekä linjattiin tulevan valvontavuoden painotuksia.

5.2 Tarkastussovelluksen kehittäminen valvonnan yhdenmukaisuuden varmistamiseksi

Luomutarkastussovellus Luovan jatkokehittämisen kokonaisuudessa korostuivat lomakkeesta syntyvä yhteenveto, peltokasvintuotanto lomakkeen kartan toiminnallisuksien parantaminen ja elintarviketuotannon tarkastuslomakkeille suunniteltavan ensimmäisen tarkastuksen määrittely. Lisäksi kehittämistyön keskeisenä tavoitteena oli vahvistaa lomakkeiden yleistä käytettävyyttä ja selkeyttä.

Tämän ohella sovellukseen toteutettiin myös kaikki aluehallintouudistuksen edellyttämät muutokset.

5.3 Paikallisten ELY-keskusten luomuvalvonnan yhdenmukaisuuden varmistaminen

Pääpaino vuonna 2025 oli edellisvuoden tapaan ELY-keskusten sisäisten menettelyiden tarkastelussa ja niiden toimintojen yhdenmukaistamisessa. Kaikkien ELY-keskusten kanssa käytiin ELY-kohtaiset tilannekuvakeskustelut, joissa kunkin ELY-keskuksen luomuvalvonnan toimeenpanoa verrattiin valtakunnan tasoon. ELY-keskuksissa toiminnot jakautuvat kolmeen eri tasoon: Toiminnot, joita tehdään ELY-keskuksen ja toimijan välillä, toiminnot, joita tehdään ELY-keskuksen ja valtuutetun luomutarkastajan välillä sekä toiminnot, joita tehdään ELY-keskuksen sisäisissä luomuvalvontaan liittyvissä prosesseissa.

Vuonna 2025 käsittelijöiden kokonaisvahvuus ELY-keskuksessa oli 40, joista kokonaan uusia oli 2. Uusille henkilöille tai tehtävissä vähän aikaa olleille käsittelijöille järjestettiin tarpeen mukaan eri valvonnan osa-alueisiin liittyviä tukipalavereita teamsilla. Ruokavirasto seurasi ely-keskusten valvontasuunnitelmien toteutumista jaksoittain. Seurannassa huomioitiin alueilla myönnettyt sertifikaatit, toteutuneet valvontatoimet ja keskimääräinen käsittelyaika tarkastusten käsittelyssä. Seurantaraportit toimitettiin ELY-keskuksille kolmen kuukauden välein. Seurannan perusteella voidaan todeta valvonnan toteuman lähes kaikissa ELY-keskuksissa olevan ympärivuotista ja ratkaisujen keskimääräinen käsittelyaika oli alle 60 päivää.

Ohjauksen toimivuutta ja toiminnan yhdenmukaisuutta tuki Ruokaviraston ja ELY-keskusten säännölliset kuukausipalaverit (teams). Yhteinen Pikantti keskustelukanava oli edellisten vuosien tapaan myös aktiivisessa käytössä. Ruokavirasto osallisti ELY-keskuksia vuoden 2026 toimintasuunnitelman laatimiseen.

ELY-keskuksilta kerätyn palautteen mukaan (VASU-raportit 2025) yhteydenpito eri substanssiasioissa Ruokaviraston asiantuntijoiden kanssa on ollut hyvää ja vuorovaikutteista.

Asiantuntijoiden saavutettavuus on ollut hyvää ja alueet ovat kokeneet tapausten käsittelyyn saadun linjauksen hyvänä.

Vuonna 2025 Ruokavirasto toteutti osa-auditoinnin kaikille ELY-keskuksille. Osa-auditointi toteutettiin ensimmäisen kerran vuonna 2024. Auditoinnista enemmän kohdassa 6.3.

6 AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE

6.1 Ruokaviraston sisäinen auditointi

Ruokaviraston luomuvalvontaan kohdistui yksi seuranta-auditointi syksyllä 2025. Seuranta-auditoinnissa tarkasteltiin vuonna 2020 tehdyn luomuvalvonnan ketjuauditoinnissa havaittujen poikkeamien korjaamista. Vuonna 2020 ketjuauditoinnissa todettiin neljä poikkeamaa, jotka liittyivät mm. toiminnan yhdenmukaisuuteen, ajantasaisiin tarkastajaohjeisiin ja alueelliseen ELY-ohjaukseen. Seuranta-auditoinnissa poikkeamat todettiin kokonaan korjatuiksi.

6.2 Luomuvalvontajärjestelmän ulkoinen arviointi

Ruokaviraston luomuvalvontaan ei kohdistunut ulkoista auditointia vuonna 2025.

6.3 ELY-keskuksen toiminnan arviointi ja ohjaus

Ruokaviraston luomuvalvonta toteutti osa-auditoinnin kaikille 15 ELY-keskukselle vuonna 2025. Osa-auditointi toteutettiin pilottina 2024, ja se todettiin toiminnan arvioinnissa hyvänä menettelyinä.

Osa-auditoinnissa keskityttiin kolmeen eri osa-alueeseen:

- Vuosittainen luomuvalvonta kohdentuen ylimääräisten tarkastusten suunnitteluun ja toteumaan ml. painotus siipikarjatuotantoalueilla
- Poikkeuslupien myöntäminen painottuen eläintuotannossa lupa nro 4 ja kasvituotannossa siirtymävaiheenlyhennys painottuen muun luomukelpoisen alan osalta
- Resurssien määräytyminen ELY-keskuksissa

Saaduissa selvityksissä lähes kaikissa ELY-keskuksissa (14/15) ylimääräisten valvontojen riskiperusteinen otanta kohdistui aikaisemman vuoden valvontahavaintoihin perusteella. Satunnaisotantaa käytettiin yleisesti kohteissa, joille ylimääräistä valvontaa ei ollut kohdistettu aiemmin. Siipikarjatuotannon osalta ne ELY-keskukset (10/15), joiden alueella on ko. tuotantoa, olivat toteuttaneet ylimääräisen eläintuotannon tarkastuksen näille tiloille, kuten Ruokavirasto oli vahvasti suositellut. Tarkastuksissa kahden ELY-keskuksen alueella oli huomioitu tiloilla ollut tuotantotauko, ja tarkastus oli siitä syystä tehty muuna ajankohtana

kuin alkuvuodesta/keväällä. Lisäksi yhden ELY-keskuksen alueella toimijan force majeure on siirtänyt tarkastuksen ajankohtaa ELY-keskuksen arvioinnin perusteella.

Eläintuotannon osalta osa-auditoinnin kohteena olivat eläinlupahakemukset ja -päätökset koskien poikimattomien naaraspuolisten jalostuseläinten hankintaa tavanomaisesta tuotannosta enintään 10% (nauta, hevonen), enintään 20% (sika, lammas, vuohi). Osa-auditoinnissa tarkasteltiin hakemusten käsittelymääriä, kyseisen luvan myöntömääriä sekä myöntöperusteita aikavälillä 1.1.-31.7.2025. Eläinhakemusten myöntämisperusteet olivat pääosin ohjeistuksen mukaisia, mutta osa-auditoinnin selvitysten yhteydessä esiin nousi huomioita muutamien yksittäisten päätösten perusteluista. Osa-auditoinnin tulokset antoivat aiheita kerrata vielä lupien myöntöperusteita, jotta kaikki päätöksiin liittyvät oleelliset asiat on kirjattu ja että on selvää, mihin oikeuslähteeseen päätös perustuu.

Kasvintuotannon osalta osa-auditoinnin kohteena olivat siirtymävaiheenlyhennykset hakemusten ja -päätökset, tarkemmin, miten hakemuksia oli käsitelty ”Muun luomukelpoisen alan” siirtymävaiheen lyhentäminen osalta ajalla 1.1.-30.7.2025. Tulokset antoivat aiheita täsmentää ohjeistusta koskien hakemusten käsittelyä ja kiinnittää huomioita hakemusten liitteiden tietojen riittävyteen ja täsmällisyyteen. Muun luomukelpoisen alan siirtymävaiheen lyhentämiseen vaadittavat tarkastajien raportit olivat asiallisesti tehty.

Työajan kirjaamisen osalta kaikilta ELY-keskuksilta saatiin KIEKU-työajankoonti sekä tieto toteutettavista sijaisjärjestelyistä ELY-keskuksessa.

Toimitettuihin työajankirjauksiin liittyen Ruokavirasto toteaa ELY-keskuksissa olevan edelleen eroavaisuuksia työajankirjaamisessa maksullisen ja maksuttoman suoritteiden osalta. Myös ELY-keskuksissa työskentelevien asiantuntijoiden lisäksi ns. avustavien henkilöiden työajan kohdennuksessa on merkittäviä eroja suhteessa varsinaiseen substanssikäsittelijään. Työajan kohdennuksen merkityksestä on elinvoimakeskuksittain keskusteltu elinvoimakeskuskohtaisissa tilannekuvakeskusteluissa 1/2026, ja saatettu asia edelleen huomioitavaksi luomutuotannon valvonnan toimeenpanossa vuonna 2026. Sijaisjärjestelyt toteutuvat kaikissa ELY-keskuksissa.

6.4 Valtuutettujen tarkastajien työn ohjaus- arviointi

Valtuutettuihin luomutarkastajiin kohdistui 23 ohjaus- ja arviointikäyntiä. Arvioinnin tarkoituksena on varmistaa, että tarkastajille annettu koulutus on riittävä ja, että tarkastukset suoritetaan ohjeiden mukaisesti. Samalla arvioidaan, onko tarkastusjärjestelmä mahdollisemman tehokas ja, että sillä varmennetaan luomutuotannon vaatimustenmukaisuus.

Ohjaus- ja arviointikäynnit kohdistuivat kasvintuotantoon (4 kpl), eläintuotantoon (15 kpl), elintarviketuotantoon ja vähittäiskauppaan (4 kpl). Osa alkutuotannon ohjaus- ja arviointikäynneistä tehtiin ELY-keskusten luomuasiantuntijoiden toimesta.

Tehtyjen valtuutettujen luomutarkastajien auditointien perusteella tarkastajien toiminta perustuu vankkaan kokemukseen ja korkeatasoiseen asiantuntemukseen luonnonmukaisesta tuotannosta. Kertynyt työkokemus, hyvä paikallistuntemus tiloista sekä laaja tuotantoehtojen ja lainsäädännön tuntemus luovat vahvan perustan tarkastustyölle. Tarkastajat toimivat työssään varmalla ja asiantuntevalla otteella, etenevät loogisesti ja johdonmukaisesti sekä hallitsevat riskinarvioinnin ja riskikohtien tunnistamisen.

Tarkastustyössä korostuu myös neuvonnallinen lähestymistapa ja rakentava vuorovaikutus. Palaute toimijoille sekä kehittämis ehdotusten esittäminen luontevana osana keskustelua tukevat toimijoiden ymmärrystä tuotantoehtojen vaatimuksista. Myös luomutoimijoilta kerättävä palaute hyödynnetään puolestaan tarkastustoiminnan kehittämisessä.

Valtuutettujen tarkastajien teknisten järjestelmien käyttö on pääosin sujuvaa. Luova-sovellusta hyödynnetään, tietojen kirjaaminen sovellukseen on huolellista ja sähköisiä asiakirjoja käytetään monipuolisesti tarkastusten tukena, jos vain mahdollista. Tarkastukset toteutetaan käytännönläheisesti huomioiden tilojen toiminnan kokonaisuus, kuten varastot, muut toimitilat tai eläinsuojat ja peltolohkojen sijainti. Tarkastusten yhteenvedoissa asiat käydään läpi huolellisesti ja poikkeamat kirjataan selkeästi. Lisäksi tarkastusten ajankäyttö pyritään suhteuttamaan tarkoituksenmukaisesti toimijoiden kokoon ja toiminnan laajuuteen, mikä tukee tarkastusten laatua ja tasapuolisuutta.

Tarkastustyön kehittämisessä keskeiseksi osa-alueeksi nousee ajankäytön hallinnan edelleen tehostaminen. Tarkastusten kestoa on tarkoituksenmukaista optimoida suhteessa toiminnan laajuuteen, jotta tarkastukseen käytetty aika kohdentuu mahdollisimman tehokkaasti ja yhdenmukaisesti. Tarkastusten suunnittelu etukäteen tukee sujuvaa ja johdonmukaista tarkastusprosessia sekä parantaa tarkastusten kokonaislaatua, kun tunnistetaan kunkin toiminnan riskikohdat. Toimijoille annettava ennako-ohjeistus asiakirjojen järjestämiseen tarkastusta varten tukee sekä tarkastusten sujuvuutta että tuotantoehtojen vaatimusten ymmärtämistä.

Eläintilojen tarkastusten kattavuutta on tarpeen varmistaa kaikissa tilanteissa, mukaan lukien silloin, kun eläimet ovat laitumella. Eläinsuojien tarkastus sekä suojarusteiden asianmukainen käyttö ja turvallinen liikkuminen tilalla tukevat tarkastusten yhdenmukaisuutta ja perusteellisuutta eri olosuhteissa.

Lisäksi vuorovaikutuksen ja palautteen keräämisen kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota. Toimijoiden näkökulmien hyödyntäminen sekä vuorovaikutuksen vahvistaminen tarkastusten aikana tukevat tarkastustoiminnan jatkuvaa kehittämistä ja lisäävät toiminnan läpinäkyvyyttä. Tarkastajan oman asiantuntemuksen kehittäminen on olennainen osa tarkastustoiminnan laatua. Jatkuva kouluttautuminen tuotantoehdoista ja lainsäädännöstä, ajankohtaisten muutosten seuranta sekä oman osaamisen säännöllinen arviointi ja kehittämissuunnitelman laatiminen tukevat tarkastajien ammattitaidon ylläpitämistä ja kehittämistä.

6.5 Asiakaspalautteet

Ruokavirasto kerää järjestelmällisesti palautetta luomuvalvonnan verkkosivujen sisällöstä ja luomutarkastuksista. Lisäksi virasto saa yhteydenottoja tai palautetta luomuvalvonnasta asiakkaiden puhelinsoiton tai sähköpostin kautta.

Palaute verkkosivuilta

Verkkosivuilla, joiden teemana on luomu, käytiin vuoden 2025 aikana yhteensä 25 363 kertaa. Käydyimmät verkkosivut olivat luomulisäysaineistorekisteri (4956 krt), luomun tuotantopanokset (3641 krt), yleinen lupa käyttää tavanomaista lisäysaineistoa (3419 krt), luomutilastot ja -tietohaut (2704 krt) ja luomutilat (1988 krt). Palautetta tiedon löytymisen osalta annettiin 35 kpl, joista 22:sta kerrottiin löytyvän tiedon joko kokonaan tai osittain sivustoilta. 13 palautteessa sivulla käynyt ei ollut löytänyt etsimäänsä tietoa. Näistä 4 kpl olivat kysymyksiä liittyen luomulannoitteisiin, kasvinsuojeluun ja luomueläinrekisteriin, joihin palautteenantaja odotti vastausta, mutta kyseisen kanavan kautta luomuvalvonta ei vastaa kysymyksiin.

Ruokavirasto pyrkii kehittämään verkkosivujaan vastaamaan asiakkaiden tarpeita. Vuoden 2025 saadun palautteen perusteella luomueläinrekisterin löydettävyyttä tulee parantaa.

Pikapalaute tarkastuksista

Vuonna 2025 luomutoimija, jonka tarkastus oli tehty sähköisellä tarkastussovelluksella Luova, sai tarkastuksen lopuksi linkin pikapalautekyselyyn. Kyselyyn vastasi 732 toimijaa (vuonna 2024 642 toimijaa). Vastaajista 97 % olivat tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä tarkastukseen.

Yleisarvion lisäksi annettiin alkutuotannon tarkastuksista ja elintarviketuotannon tarkastuksista sanallista palautetta. Yhteenvetona sanallisesta palautteesta voidaan todeta, että sekä alkutuotannon että elintarviketuotannon vastaajat olivat pääosin tyytyväisiä tarkastusten laatuun ja hyödyllisyyteen. Pääosin positiiviset palautteet osoittavat, että tarkastajat ovat onnistuneet työssään ja vastaajat ovat olleet tyytyväisiä edellisen vuoden tapaan.

Positiivisena asiana korostui tarkastajan asiantuntemus. Tarkastaja oli asiantunteva ja ymmärsi alan käytännönläheisesti, tarkastus oli sujuva ja hyödyllinen, tarkastaja toi mukanaan hyödyllistä tietoa ja uusia tuulia. Parannettavaa nähtiin tarkastusten keston lyhentämisessä ja byrokratian vähentämisessä. Palautteissa kahdesta todettiin myös, että tarkastuksen sujumiseen ja etenemiseen voi viljelijä vaikuttaa hyvällä ennakoivalla valmistautumisella kaikista eniten.

Muu saatu palaute

Sähköpostilla tai puhelun kautta tulevat palautteet virasto käsittelee toiminnanohjausjärjestelmässä IMS. Vuonna 2025 palautteita saatiin 4 kpl, joista kaksi liittyi

tarkastuksen sisältöön, yksi valvonnan maksuun ja yksi elintarviketuotteeseen. Luomutarkastusmaksuista saatiin palautteita yhteensä 25 kpl, joista 13 kpl liittyi epäselvyyteen valvontamaksun koostumisesta, 6 kpl liittyi liian pitkään tarkastusaikaan ja loput 7 kpl oli kyseessä joko väärä yhteyshenkilö tai tekninen laskutushäiriö.

7 VALVONNAN RESURSSIT

7.1 Valvontaviranomaisten henkilöresurssit

Luomuvalvontajärjestelmään liitettyjen toimijoiden, eli maatalojen ja yritysten luomutuotantoon liittyvää toimintaa valvottiin valvontasuunnitelman mukaisesti, joten voidaan katsoa, että valvonnan toimeenpanon resurssien riittävydestä on huolehdittu.

Luomuvalvontaan käytettiin ELY-keskuksissa raportointivuonna ELY-keskuksissa ja Ruokavirastossa 42,5 henkilötyövuotta (htv). Työaikaresurssista Ruokaviraston 7,0 htv ja ELY-keskusten 20,2 htv käytettiin maksulliseen toimintaan. Maksullisen toiminnan henkilöresurssissa ELY-keskuksissa on ollut nousua vuoteen 2024 verrattuna. Nousua selittää osaltaan haastavien tapausten käsittely ja myös työajan kohdentamisen alueellinen vaihtelu. Ruokavirastossa substanssivajaus asiantuntijatehtävissä (luomukotieläintuotannon erityisasiantuntija) oli merkittävä johtuen henkilön eläköitymisestä keskellä vuotta. Vajaus saatiin poistettua lokakuun alussa määräaikaisella tehtävällä. Lisäksi Ruokavirasto osti tarkastuspalveluita, joiden kustannus arvioidaan vastaavan noin 17,8 henkilötyövuotta. ELY-keskusten maksuttoman toiminnan, eli neuvonnan ja ohjauksen, resurssit nousivat hieman edellisestä vuodesta. (Taulukko 10a).

Taulukko 10 a. Luomuvalvonnan resurssit (henkilötyövuodet) vuosina 2023–2025.

Valvova viranomainen	2023	2024	2025
Ruokavirasto	19,2	18,7	16,3
- josta Ruokaviraston maksullinen valvonta (htv)	6,5	6,8	7,03
ELY-keskukset yhteensä,	30	25,3	26,2
- josta ELY-keskusten maksullinen valvonta (htv)	20	19,7	20,2
Luomuvalvonnan kokonaistyö virastoissa (htv)	49,2	44	42,5
Tarkastuspalvelut (arvioitu htv)	20	18,5	17,8

7.2 Valvonnan kustannukset ja kustannustehokkuus

Maksullisen toiminnan kustannukset olivat 3 559 000 € (3 475 000 €/2024) eli noin 2,5 % enemmän edellisestä vuodesta verrattuna. Nousua oli sekä Ruokaviraston yleiskustannusten että Ruokaviraston tukitoimintoinnoiksi kirjattujen kustannusten osalta. Tukitoimintojen merkittävimmät menot liittyvät tietojärjestelmien ylläpitoon. Tietojärjestelmäkustannukset on huomioitu maksujen kustannusvastaavuuden laskennassa vuodesta 2022. Ostopalveluina

teetettävien tarkastusten kustannukset olivat 1,1 milj. €. Kustannus vastaa edellisvuosien tasoa.

Luomuvalvonnan maksujen kustannusvastaavuus

Luomuvalvonnasta peritään maksuja toimijoilta. Maksut perustuvat Maa- ja metsätalousministeriön asetukseen Ruokaviraston maksullisista suoritteista. Viranomaispalveluiden lisäksi Ruokavirasto tarjoaa muita maksullisia palveluja, joiden maksut Ruokavirasto päättää liiketaloudellisin perustein. Ruokavirasto arvioi vuosittain kattavatko luomuvalvonnan maksut kaikkia valtiolle luomuvalvonnasta aiheutuvia kustannuksia. Arvioinnissa huomioidaan virastojen henkilötyö, johon on sisällytetty virastojen yleiskustannukset, ja tukitoimintojen kustannukset sekä tarkastuspalveluiden ostot. (Taulukko 10 b).

Raportointivuonna toiminnan kustannusvastaavuus oli 67 % (vuonna 2024 76 %). Valvonnan toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset mm. toimijoiden määrän väheneminen, valvonnan vaatimusten lisääntyminen sekä työpanoksen kasvu ovat osaltaan johtaneet tilanteeseen, jossa valvonnan kustannukset ovat nousseet nopeammin kuin maksuilla katettavat tuotot. Kustannusvastaavuutta tarkastellessa tulee huomioida vuoden 2025 maksuasetuksessa käyttöön otettu luomuvalvonnan perusmaksun kustannusvastaavuutta koskeva muutos. Asetuksen 3 §:n mukaan Ruokavirasto peri maksuperustelain 6 §:n 3 momentissa säädetyllä ympäristönsuojeluun liittyvällä perustellulla syyllä luomutoimijalta perusmaksuna 220 euroa, joka alittaa omakustannusarvon.

Vuosittaisesta luomutoiminnan valvonnasta aiheutuneet kustannukset saivat näin ollen tietoisesti jäädä alle omakustannusarvon, mutta se ei vapauttanut kustannusvastaavuuden seurannasta. Huomioitavaa on, että niiden luomuvalvonnan suoritteiden, joiden maksut eivät maksuasetuksen perusteella saisi poiketa omakustannusarvosta, kustannusvastaavuus oli selkeästi parempi, 87 %. Tähän sisältyy tarkastuskäyntien lisäksi erilaisista luvista, toimintaan liittyvistä muutosilmoituksista ja toiminnan rekisteröinnistä aiheutuvia kustannuksia.

Taulukko 10 b. Maksullisen luomuvalvonnan kustannukset vuosina 2023–2025, 1000 euroa.

Valvova viranomainen	2023	2024	2025
Ruokavirasto	917	1111	976
- joista tukitoimintoja	(480)	(557)	(452)
Osto/tarkastuspalvelut	1 105	1 110	1070
ELY- keskus	1253	1253	1539
Yhteensä	3 274	3 475	3585

Luomuvalvonnan tehokkuus

Luomuvalvonnan resurssien käytön tehokkuutta on mitattu vertaamalla luomuvalvonnan suoritteiden lukumäärää käytettyihin työtunteihin ja muihin kustannuksiin. Mittari suoritteiden lkm./kokonaistyöpanos kertoo koko toiminnan tehokkuuden kehityksestä. Suoritteiden määrä per henkilötyövuosi oli 159 suoritetta/htv. Tämä on sama kuin edeltävänä vuonna.

Taulukossa 10 c maksullisen toiminnan tehokkuutta ilmaistaan mm. kustannuksena per suorite. Raportointivuonna luku oli 530 €/suorite, mikä on 7 % korkeampi kuin vuonna 2024. Suoritteiksi lasketaan valvonnan, tarkastusten ja näytteenoton perustella tehtäviä ratkaisuja, päätöksiä ja lupia. Suoritteet eivät ole keskenään yhteismitallisia, työläimmät ovat näytteet, tarkastukset ja vientisertifikaatit.

Taulukko 10 c. Luomuvalvonnan resurssit ja tehokkuus vuosina 2023–2025.

Mittari	2023	2024	2025
Suoritteita (kpl) joista	8132	6999	6764
- ELY-keskukset	6113	5022	4862
- Ruokavirasto	1989	1977	1902
• joista näytteet ELY ja Ruokavirasto	234	270	267
Luomuvalvonnan työpanos *(htv)	49,2	44	42,5
Suorite (kpl)/työpanos (htv)	165	159	159
Maksullinen toiminnan kustannus €/suorite kpl	403	496	530

*sisältää maksullisen ja maksuttoman toiminnan sekä virastojen yleishallinnon htv.

Kustannus per suorite on noussut vuodesta 2022 lähtien. Ennen vuotta 2022 mittarin arvo pysyi pitkään pitkään 300 €/suorite. Nousua selittää osaltaan tukitoimintojen kustannukset, joihin lasketaan luomuvalvonnan osuus yhteiskustannuksista sekä poistoista ja koroista. Lisäksi kustannusvastaavuuteen vaikuttaa virastoissa (Ruokavirasto, ELY-keskus) työaikakirjausten kohdentaminen oikealle suoritteelle (maksullinen, maksuton) sekä haasteellisten valvontatapausten yleistymisen ja valvonnan sisällön tarkentuminen.

Työajan kirjaamisen osalta erityisesti huomioitavaa on alueelliset erot käytetyn työajan perusteella, kun tarkastellaan ELY-kohtaisia maksulliselle toiminnolle tehtyjä työaikakirjauksia. Valvonnan perusmaksulla, jonka kustannusvastaavuuden täyttymisestä on vapautus vuodelle 2025, tulisi kattaa ne luomusertifiointin kustannukset, joita ei kateta rekisteröinti-, ilmoitus-, tarkastus- tai lupamaksuilla. ELY-keskusten vuonna 2025 kohdentamien työaikakirjausten perusteella eniten työaikaa (maksullinen ja maksuton) suhteessa alueen toimijamäärään käytettiin Satakunnan, Pohjanmaan, Lapin ja Kainuun ELY-keskuksissa.

8 MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN VALVONTAAN

Luomuvalvontaa kehitetään raporttivuoden tulosten, mahdollisen arvioinnin, saadun palautteen, lainsäädännön sekä muiden ennakoitavissa olevien muutosten perusteella.

Vuoden 2026 aluehallintouudistuksesta johtuen luomuvalvonnan alkutuotannon toimeenpano toteutuu entisen 15 ELY-keskuksen sijasta 10 elinvoimakeskuksen alueella 1.1.2026 alkaen. Uudistuksen seurauksena alueista viisi jatkaa entisellä ELY-aluerajauksella (Uusimaa, Keski-Suomi, Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa ja Lappi). Muilla alueilla tapahtuu yhdistyminen yhden tai kahden ELY-keskuksen kanssa seuraavasti: Lounais-Suomen elinvoimakeskus koostuu entisestä Varsinais-Suomen ja Satakunnan ELY-keskuksesta, Itä-Suomen elinvoimakeskus koostuu entisestä Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan ELY-keskuksesta, Kaakkois-Suomen elinvoimakeskukseen yhdistyy Päijät-Häme, joka on osa entistä Hämeen ELY-keskusta, Sisä-Suomen elinvoimakeskus koostuu entisen Pirkanmaan ELY-keskuksesta sekä osasta entisen Hämeen ELY-keskusta (Kantahäme) ja Pohjois-Suomen elinvoimakeskus koostuu entisestä Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun ELY-keskuksista. Toimintaympäristön muutos vaikuttaa paitsi alueen ohjaukseen myös järjestelmien toimivuuden (Elmo, Traces, Luova) varmistamiseen sekä myös toiminnan yhdenmukaisuuteen ja tehokkuuteen.

Toimintavan yhtenäinen soveltaminen edellyttää sähköistä järjestelmää erityisesti vuosivarmennuksiin tarvittavan tiedon keräämiseen sekä toiminnan kokonaisvaltaiseen sujumiseen. Salli-hankkeessa tätä tarvetta on jo huomioitu aloittamalla vuoden 2023 aikana palvelumuotoilu harvennetun tarkastuksen eli vuosivarmennuksen sähköisen asioinnin määrittelyjen osalta. Vuosivarmennusmenettelyä tullaan edelleen toteuttamaan niin Ruokavirastossa kuin elinvoimakeskuksissa. Menettelyä tullaan laajentamaan nykytasosta siten, että vuonna 2026 pakkaamot ovat menettelyssä mukana ja myöhemmin vuonna 2027 menettely laajennetaan koskettamaan mehiläistuotantoa.

ELY-keskusten laatimat valvontasuunnitelmat toteutuivat pääsääntöisesti hyvin vuonna 2025. Ruokavirasto seuraa edelleen aluehallintouudistuksen yhteydessä muodostettujen uusien elinvoimakeskusten valvontasuunnitelmien toteutumista jaksoittain yhdenmukaisen toiminnan varmistamiseksi, jotta kaikille toimijoille saatetaan ratkaisu toimijaan kohdistetusta valvonnasta saman kalenterivuoden aikana kuin tarkastus on tehty ja että toiminnan ympärivuotisuus toteutuu kaikilla alueilla. Myös valvontaprosessien toimintatapojen yhdenmukaisuutta seurataan mm. käytössä olevien sähköisten palvelukanavien hyödyntämisessä (ELMO) ratkaisun toimitustavassa. Samoin Ruokavirasto jatkaa elinvoimakeskusten työaikakirjausten seuraamista, jotta nähdään toiminnan tehokkuus ja yhdenmukaisuus niiden välillä. Seuranta tehdään erityisesti maksullisen toiminnan kohdentamisella niiden tehtävien osalta, joissa tuotto saa olla alijäämäinen.

Elinvoimakeskusten luomukäsittelijöiden substanssiosaamista varmistetaan tarjoamalla koulutusta erilaisten verkkokoulutusaloitusten kautta (esim. Pinja). Ruokaviraston ja alueiden välistä yhteistyötä tehostetaan tilanteissa, jotka vaativat asioiden nopeaa käsittelyä

poikkeamatilanteissa. Lisäksi sisäisiä prosesseja tarkastellaan uudelleen toiminnan tehokkuuden, toiminnallisuuden ja selkeyttämisen osalta.

Painopisteinä luomulainsäädännön ja yleisen valvonta-asetuksen noudattamisen todentamisessa edelleen valvonnan riskiperusteisuus ja toimivuus, viestintä, tiedonkulku viranomaisten ja tarkastuslaitosten välillä ja ohjeistuksen selkeys ja korjaavien toimenpiteiden seuranta. Vuoden 2025 aikana tehtiin aluehallintouudistukseen liittyen erinäisiä muutostöitä mm. rekistereihin, lomakkeisiin ja ohjeisiin. Muutostöitä tullaan tekemään myös vuoden 2026 aikana.

8.1 Lainsäädännön toimeenpano ja lainsäädäntömuutoksista johtuvat toimenpiteet

Ruokaviraston on toimivaltaisena viranomaisena esitettävä yhteinen kansallinen luettelo toimenpiteistä, joihin valvontaviranomaisten on ryhdyttävä, kun kyseessä on epäilty tai vahvistettu säännösten noudattamatta jättäminen. Kansallinen luettelo poikkeamien luokittelusta ja eri luokkia vastaavista toimenpiteistä on laadittu elintarvike-, kasvi- ja eläintuotannon osalta, ja niitä täydennetään luettelolla säännösten noudattamatta jättämistapauksista ja viittauksilla asianomaisiin sääntöihin.

8.2 Luomuvalvontaprosessin tietojärjestelmäkehitys

Luomuvalvonnan tietojärjestelmäkehitystä edistetään Salli-hankeen kautta. Hankkeen tekninen toteutus tapahtuu asiointipalvelu Toukossa, ja sen tavoitteena on vahvistaa luomuvalvonnan digitalisaatiota sekä lisätä toimijoiden mahdollisuuksia hoitaa asiointia sähköisesti. Hankkeen puitteissa luomuvalvonnalle otetaan käyttöön uusia sähköisiä lomakkeita, jotka laajentavat sähköisen asiointin kattavuutta ja vähentävät manuaalisen käsittelyn tarvetta.

Vuoden 2025 aikana on jatkettu harvennetun tarkastuksen vuosivarmennuksen määrittelytyötä. Maaliskuussa 2025 Touko asiointipalvelussa otettiin käyttöön uudet aloitusilmoituslomakkeet eläintuotannon ml. mehiläistuotanto sekä elintarviketuotannon ml. vähittäiskauppa toimijoille. Uudistukset vähentävät paperipohjaista asiointia ja nopeuttavat valvontaan liittymisprosessia, mikä tukee valvonnan sujuvuutta ja yhdenmukaisuutta. Tämän ohella sovellukseen toteutettiin myös kaikki aluehallintouudistuksen edellyttämät muutokset.

Tarkastussovellus Luovan kehittämisessä keskitytään edelleen sovelluksen käytettävyyden parantamiseen käyttökokemusten perusteella. Tuleva kehitystyö sisältää sekä lomakkeiden sisällöllisiä ja teknisiä päivityksiä että sovelluksen keskeisten toimintojen uudistamista. Keskeisiä kehityskohteita ovat lomakkeista muodostuvan yhteenvedon parantaminen erityisesti alkutuotannon osalta sekä ensimmäisen tarkastuksen välilehden jatkokehitys elintarviketuotannon tarkastuslomakkeille. Kehitystyön tavoitteena on varmistaa, että tarkastussovellus tukee valvontaprosessia entistä tehokkaammin.

9 LUOMUTUOTTEIDEN VIENNIN EDISTÄMINEN

Ruokaviraston luomuvalvonta myöntää luomuviejille toimijakohtaisia ja eräkohtaisia vientisertifikaatteja vientimaan tätä vaatiessa. Toimijakohtaisessa vientisertifikaatissa kerrotaan mitkä toimijan luomutoiminnot ja tuoteryhmät ovat luomuvalvonnan tarkastamia ja valvottuja. Toimijakohtaisia vientisertifikaatteja käytetään sekä sisämarkkinakaupassa että EU:n ulkopuolisessa viennissä. Näitä vientisertifikaatteja myönnettiin 18 kpl vuonna 2025.

Ruokaviraston luomuvalvonta auditoi kaksi luomuvalvontaan kuuluvan toimijan vientivalmiusohjelmassa vuonna 2025. Auditoinnissa ei havaittu poikkeamia toimijoiden vientitoiminnassa. Vientiauditoinnissa tarkastetaan vientituotteiden hankinta, jäljitettävyys, tuotteiden koostumusvaatimukset ja valmistusprosessit. Lisäksi auditoinnissa tarkastetaan toimijan luomukirjapitoa vientituotteiden osalta. Toimijat valmistautuvat vientiauditointiin heille etukäteen annettujen ohjeiden mukaisesti. Vientiauditointi toteutetaan asiakirjatarkastuksena.

Eräkohtaisessa vientisertifikaatissa luomuvalvonta vakuuttaa, että kyseinen vientierä on EU luomusäädösten mukainen. Sertifikaatti myönnetään erille, jotka vievät EU:n ulkopuolelle. Ennen todistuksen myöntämistä luomuvalvonta tarkastaa vientierän luomutuotteen jäljitettävyyden, tuotantoprosessin, erän kaupalliset asiakirjat ja kuljetusasiakirjat. Säännöllisesti ja useita vientieriä vuodessa vievä yritys voi hakea Ruokaviraston vientivalmiusohjelman asiakkaaksi. Tällöin toimijan vientitoiminnot tarkastetaan erillisessä vientiauditoinnissa. Vientivalmiusohjelmaan kuului 6 toimijaa vuonna 2025.

Eräkohtaisia vientisertifikaatteja myönnettiin yhteensä 231 kpl ja kohdemaita oli 14 kpl vuonna 2025. Lukumäärällisesti eniten sertifikaatteja myönnettiin Malesiaan (41 kpl) ja Kiinaan (36 kpl). Sertifikaatteja kirjoitettiin seuraaville tuoteryhmille: viljavalvisteet, tärkkelystuotteet, maitotuotteet, hedelmävalvisteet, makeiset, marjavalvisteet, mahla ja luonnonvaraiset keruutuotteet.

Taulukko 11. Luomuvalvonnan vientisertifikaatit (kpl).

Vientisertifikaatit	2023	2024	2025
Elintarvikkeet	195	284	249
Rehut			
Sertifikaatit yhteensä	195	284	249